

Fort Dimanche, una antiga presó dalt els turons que coronen Port-au-Prince, la capital d'Haití, és l'infern a la terra. Abans hi torturaven els Tontons Macoutes, els esquadrans de la mort del dictador *Baby Doc* Duvalier. Avui hi habiten milers de desgraciats per tot el recinte, triant en muntons de deixalles on ni tan sols els gossos no troben quemenjar.

Sobre la teulada de l'antiga masmorra colonial, algunes dones enginyoses escampen alguna cosa semblant a galetes, que també anomenen així. El principal ingredient el porten camions de les muntanyes veïnes: és un llim groc que es pasta amb una mica de sal i greix vegetal i s'asseca al sol del tròpic.

Per a molts haitians, les galetes de fang són l'únic àpat. Fan gust de greix, absorbeixen la humitat de la boca i deixen un regust de brutícia. Sovint provoquen diarrea, però almenys esmorteixen la sensació de gana. "Espere poder prescindir-ne un dia", diu Marie Noël, de quaranta anys, que puja els seus set fills amb la menja terrosa. El fang per a 100 galetes costa cinc dòlars; en un any el preu ha pujat d'1,50 dòlars, vora un 40%. Això mateix passa amb els queviures bàsics. Pels mateixos diners s'aconsegueixen més galetes que no

850 milions de persones passen fam a tot el món. La seua preocupació desferma revoltes a l'Àfrica del Nord, Àsia i l'Amèrica Llatina. El Banc Mundial alerta que fins i tot potències regionals com ara Egipte podrien ensorrar-se si els preus dels aliments esdevenien prohibitius.

La còlera dels pobres

pas pa o coques de dacsa. El bol d'arròs diari ja és gairebé inassequible.

Per aquest motiu, fa unes setmanes van esclatar revoltes a Haití, i un avallot va travessar Port-au-Prince llançant botelles i pedres. Davant el palau presidencial bramaven: "Tenim fam!" Hi ha haver morts, hi cremaren pneumàtics. Fou una d'aquestes rebel·lions que abunden en l'actualitat i que tan sols presagien allò que encara ha d'arribar.

Els aliments cada volta hi són més escassos, més cars, i per a molts éssers humans ja impagables. Els 200 individus més rics del món posseeixen tants diners com el 40% de la població mundial. 850 milions de persones, però, es giten cada nit amb fam. Aquesta misèria és "una de les pitjors vulneracions de la dignitat humana", en paraules de l'anterior secretari general de l'ONU, Koffi Annan.

Sorpren que la desesperació es torne violència? La crisi alimentària assota els pobres d'aquest món com una plaga bíblica –a l'Àfrica, a l'Àsia del Sud, a l'Orient Pròxim. Durant anys, els preus de l'arròs, la dacsa i el blat han romàs estables, però els últims tres anys han pujat d'un 181%. S'obre un dramàtic estretall, possiblement de més repercussió que la crisi dels mercats financers. Perquè els famolencs ja no hi tenen res més a perdre, i la còlera dels famolencs no coneix límits.

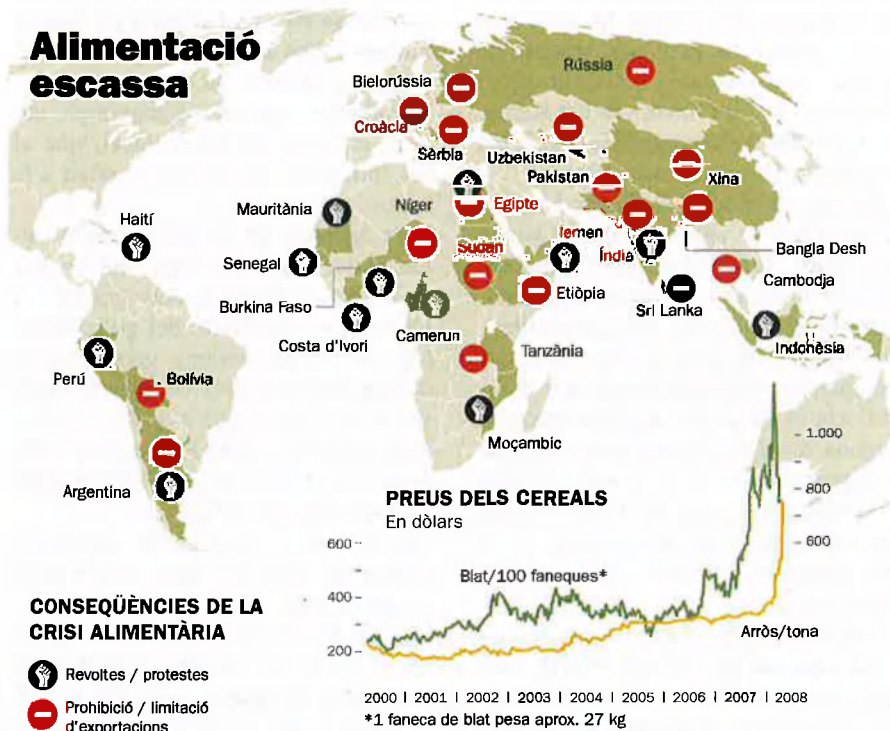
Fa un mes, el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional s'ocuparen d'aquesta crisi existencial transcontinental. El president del Banc Mundial, Robert Zoellick, va alertar que un mínim de 33 països estaven amenaçats per la inestabilitat a causa de l'explosió dels preus, entre els quals potències regionals com ara Egipte, Indonèsia i el Pakistan, on l'exèrcit ha de protegir els combois de farina. A l'Àfrica del Nord, la necessitat enforteix els moviments islamistes. Les darreres setmanes també hi hagué disturbis al Camerun (vora cent morts), Mauritània, Moçambic, el Senegal i la Costa d'Ivori.

Hi ha diverses raons:

—La població mundial augmenta constantment, mentre que les superfícies conreades disminueixen.

—La catàstrofe climàtica ocasiona

Alimentació escassa

pèrdues parcialment irreversibles de terreny agrícola a causa de les sequeres, les riuades, les tempestes i l'erosió.

—A causa d'uns hàbits alimentaris modificats, cada vegada es destinen més extensions de terra i selva a la pastura del bestiar. El seu rendiment, comptat en calories, és substancialment menor.

—El Banc Mundial exigeix als països en desenvolupament que facen reformes i que eliminen els aranzels proteccionistes, cosa que sovint perjudica massivament l'agricultura local.

—Els especuladors fan pujar els preus de les matèries primeres, i el preu del petroli, al seu torn, fa que es planten *conreus energètics* en compte de cereals o dacsas alimentària.

—Milions de víctimes de guerres civils necessiten ajuda humanitària, i deixen de ser productors.

No es tracta realment d'un escanyall dràstic, sinó d'una crisi mundial dels aliments bàsics. Afecta sobretot els pobres, que proporcionalment han de gastar molt en menjar i beure. Així doncs, els avenços assolits en la lluita contra la fam i la malaltia en anys precedents han quedat anorreats.

Massa gent i massa poca terra: es va covant una competició per les millors superfícies de conreu; un nou conflicte nord-sud. Aquests dies se sent parlar molt de la crisi financera mundial, afirma l'economista nord-americà Paul Krugman, però al mateix temps ha esclatat una altra crisi mundial, "i aquesta afecta molta més gent".

Els mexicans van ser els primers a sortir al carrer a principi de l'any passat. El preu de la farina de dacsas, la matèria primera de les coques de dacsas, s'havia disparat. Mèxic tot sol només pot cobrir una part de les necessitats pròpies; la resta la importa sobretot dels Estats Units. Però allà cada vegada més productors venen la dacsas als fabricants de bioalcohol, que paguen més bé.

Per a evitar més protestes, el president Felipe Calderón va decidir que l'estat subvencionara la dacsas més que no ho feia ja. Però això només s'ho poden permetre a termini mitjà els països solvents. A Haití o a Bolívia, a Algèria o al Iemen, la inflació colpeja de ple les

classes baixes.

Els iemenites disposen de mitjana d'1,18 euros el dia. El seu govern ha de bregar amb una onada de refugiats de Somàlia, una guerra de bandositats al nord i, a banda, amb la constant amenaça terrorista. Des del febrer, els preus del blat s'han duplicat, i els de l'arròs i l'oli comestible han pujat d'un 20%. També ací hi ha mort gent des de final de març lluitant per un pa més barat.

Al Líban, els queviures s'han encarat d'un 145% l'últim trimestre, a Síria d'un 20%. "Fins i tot el julivert, que abans era pràcticament debades, ara costa tres vegades més", es queixa un damasquí.

L'Iraq i el Sudan, abans els graners d'Aràbia, avui depenen del programa d'aliments de l'ONU per a sobreviure. Un milió d'iraquiens i dos milions d'habitants del Darfur sudanès reben ajuda humanitària. La vida a la província occidental del Darfur, al Sudan, sempre ha estat dura. Aquests darrers quatre decennis, el Sàhara ha avançat cap al sud. Les precipitacions hi han disminuït dràsticament. La collita de sorgo, la principal varietat de mill, podria minvar de dos terços.

La guerra civil fa completament dependents de l'ajuda humanitària més de dos milions de persones als camps de refugiats. Els camps fa anys que resten erms. "La gent mor davant els nostres ulls, i el món s'ho mira amb indiferència", diu Johan van der Kamp, de Deutsche Welthungerhilfe [l'agència alemanya d'ajuda humanitària].

Fa una generació, el Tercer Món es trobava amb un repte semblant. Llavors els estats subdesenvolupats emprangueren l'anomenada revolució verda: amb la introducció de fems, pesticides i llavors híbrides, els pagesos van poder augmentar significativament les collites. Ara molts pensen a emprendre una segona revolució verda: amb l'ajut de l'enginyeria genètica es podria resoldre el problema global de l'alimentació, prometen els caps d'investigació de les empreses agrícoles. Però a quina velocitat?

Fins i tot a les zones riques, la fam s'ha convertit en un tema central, com per exemple a Dubayy. Allà els supermercats s'han compromès a mantenir els preus de vint aliments bàsics al-

Les guerres civils fan que més de dos milions de persones depenguin totalment de l'ajut humanitari; són gent que viu en camps de refugiats.

menys un any —per a tranquil·litzar la legió de treballadors indis i pakistanesos. Sense ells, no hi hauria els hotels, museus i illes artificials gegantins amb els quals Dubayy fa furor. A aquests treballadors esclaus estrangers els paguen el salari en divisa local, que al seu torn està vinculada a un dòlar a la baixa.

Els apòstols de la globalització volen evitar siga com siga una revolta de la fam a l'ombra dels gratacels i els centres comercials del golf Pèrsic. Car "les repercussions geopolítiques d'alçaments populars en aquesta regió serien més greus que a qualsevol altra zona del món", opina Robin Lodge, del programa d'aliments de l'ONU. Això val, sobretot, per a Egipte.

Saad Ibrahim gestiona una parada de menjar al carrer al Caire, en un barri situat darrere la mesquita d'al-Azhar. Ven fideus i cigrons en salsa de tomaca: de fet, és un bon lloc, però després de la *jumu'ah* [pregària del divendres], la majoria de creients hi passen de llarg. "Cada dia tinc menys clients",

declara Ibrahim.

La tardor passada, una tona de fideus encara costava 1.500 lliures egípcies; això fa una mica més de 175 euros. Ara, Ibrahim n'ha de pagar el triple. La culpa, segons ell, és del govern: "Com a estat agrícola, podríem plantar-ho tot nosaltres, en compte d'importar-ho tot tan car a l'estranger."

Trenta-dos dels 80 milions d'egipcis han de fer mans i mànegues amb un euro el dia, 16 milions amb menys encara. Però tan sols l'oli comestible s'ha encarit d'un 40% en un any. La taxa d'inflació va pujar al febrer de més d'un 12%, a la qual cosa va contribuir de manera especialment dura l'encariment del blat. L'*aisch baladi*, el pa redó i tou de blat, és l'aliment bàsic per excel·lència d'Egipte. Durant dècades, l'estat l'ha subvencionat; això mantenia la calma.

Quant pot durar això? Les cues davant els forns que venen pa barat s'allarguen cada dia. Car cada vegada més egipcis depenen de l'ajuda de l'estat. A finals d'abril es van registrar fins a onze

morts en saber-se que alguns forners corruptes revenien la farina barata de l'estat al mercat negre, cosa que va desfermar la ira popular.

Mentrestant, el govern destinarà 2.500 milions de dòlars a subvencionar el pa en el proper pressupost –i això també podria tenir conseqüències grotesques: molts pagesos avien pa al bestiar, perquè el pinso s'ha tornat inassequible. La ramaderia és un bon negoci, i cada vegada més consumidors que s'ho poden permetre volen comprar carn. La nova classe mitjana a Delhi o a Pequín ja no s'accontenta només amb arròs o lletilles. Però només per a obtenir un quilo de vedella, un ramader necessita set quilos de pinso i ingents quantitats d'aigua. Així, és lògic, els preus s'enlairan.

A Jordània, que de fet disposa d'una agricultura moderna, els aliments s'han encarit d'un 60% en un any. "Ja no em trec la verdura de sobre", explica el comerciant Hussein Bureidi a la seua parada, a prop de la gran mesquita d'Amman. "On anirem a parar?".

El rei Abdal·là tem una reedició de la revolta del pa del 1996, quan a la ciutat muntanyenca de Karak milers de ciutadans exasperats van plantar batalla a la policia.

A Algèria, l'oli vegetal, l'oli de dacsa, el sucre i la farina costen el doble que fa un any. A banda d'un augment insuficient dels salaris d'un 15%, el govern ha fet poca cosa per a conjurar "l'atemptat al nostre nivell de vida" (Ràdio Alger). Els ingressos derivats de la indústria petrolera i gasista fins ara no s'han destinat a subvencions alimentàries addicionals. Altrament, el govern podria començar a no servir el seu deute exterior de manera esporàdica.

La majoria de malnodrits, però, viuen a l'Índia: vora 220 milions de persones. Justament, Nova Delhi ha acollit dues conferències internacionals sobre la crisi alimentària.

Per al senegalès Jacques Diouf, cap de l'Organització per a l'Agricultura i l'Alimentació de les Nacions Unides, la gegantina i creixent demanda de la Xina i de l'Índia és la principal responsable del dilema. Podria esdevenir una "catàstrofe inimaginada". La Xina té gairebé una quarta part de la població mundial, però només el 7% de la superfície cultivable de la Terra. Quelcom semblant passa a l'Índia.

Tots dos països importen aliments en quantitats ingents, mentre molts països exportadors imposen quotes a l'exportació perquè la pròpia població no haja de passar fam.

Si fa unes setmanes els afamats d'Haití s'avalotaven, els Estats Units hi tancaven l'ambaixada com a mesura de precaució. Els esdeveniments també van alarmar el primer ministre britànic Gordon Brown, que va escriure una carta al seu col·lega japonès Yasuo Fukuda, actual president del G8. Hi recomanava que la comunitat internacional s'esforçara a trobar "una resposta coordinada global" a la fam creixent.

Seria urgent.

Rüdiger Faksohn, Amira El Ahl, Jens Glüsing, Alexander Jüng, Padma Rao, Thilo Tielke, Volkhard Windefuhr, Bernhard Zand

© Der Spiegel – EL TEMPS
Traducció de Guillem Soler